

Javaslat a
Pannónia Szőrmeipari, Kikészítő, Konfekcionáló és Kereskedelmi Vállalat
kunszentmártoni üzeme

Kunszentmártoni Települési Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:
Szabó Tamás

.....
(név)

.....
(aláírás)

Kunszentmárton, 2015. május
(település, dátum)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Szabó Tamás

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Szabó Tamás

Levelezési cím: 5440 Kunszentmárton, Bercsényi u. 46.

Telefonszám: 06/30/8582313

E-mail cím: -

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

**Pannónia Szőrmeipari, Kikészítő, Konfekcionáló és Kereskedelmi Vállalat
kunszentmártoni üzeme**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☒ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

()

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Kunszentmárton, Tiszakürti út 2.

4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Kunszentmárton hagyományosan a „szücsök városa”. Az itt készült bundák, sapkák, kesztyűk, bekecsek messze földön hirdetik a helyi iparosok kiváló szaktudását.

Az ötvenes évekre Kunszentmárton több, mint húsz szücséből alig öten maradtak helyi lakosok, ezek is a vasútnál, a vasiparban dolgoztak. A bőr, a szőrme tiltott birkavágásról árulkodhatott volna, jobb volt kísértésbe se esni. Nemsokára azonban az ipar feltámasztásáról egyre több szó esett a nyilvánosságban.

Az 1960-as évek közepén kezdődött iparosítási folyamat eredményeként több üzem került a községbe. Az egyik legjelentősebb volt közöttük a valamikori rizshántoló helyén épült Pannónia Szőrmeipari Gyár. Nem véletlenül építették itt fel a hazai szőrmeipar egyik fellelegvárát, a Pannóniát.

Az újpesti Pannónia Szőrmeipari és Szőrmeipari Konfekcionáló Gyár ekkoriban nagyon jól működött, nem utolsó sorban Dr. Papp Péter vegyész-mérnök- közgazdász, műszaki fejlesztési osztályvezető áldozatos munkája következtében. (Édesapja id. Papp Péter kunszentmártoni szücsmester volt.) A vezérigazgató a nemes szőrmét szerette volna vidékre vinni, ugyanis Budapesten tilos volt új munkásokat felvenni, alkalmazni, Papp Péter javasolta, hogy a

műhely kerüljön Kunszentmártonba. Egyelőre a vidéki telepítés elmaradt, de mivel ezt Kunszentmártonból is kérték, és már arról is folyt megbeszélés, hogy a bevezetésre kerülő új gazdasági mechanizmus megkívánja a gyártási kapacitás bővítését, Papp Péter felhatalmazást kapott a bővítési feladatokra Kunszentmártonban. A helyi vezetők és a szakma mestereinek megkeresése, a csepeli egységben történt konzultáció után elkészült az első 700 db bunda. Innen már zöld út volt a kunszentmártoni gyáregység megépítéséig.

A Pannónia Szőrmeipari Kikészítő Konfekcionáló és Kereskedelmi Vállalat kunszentmártoni üzeme Közép-Európa legnagyobb szőrme gyára volt. 1967 októberében alapították, 17 fő induló létszámmal. Dűledező házban kezdtek, Teleki Béla telepvezetőhöz csatlakoztak a régi maszek szücsök, Vágó József, Pásztor András, Papp Mátyás, Bozsik Boldizsár, Szamosfalvi Károly és mások, betanulást vállaló háziasszonyok is. Később a „villa negrából” 1969 májusában kiköltöztek a régi takarmánykeverő malomba. Sejtették, kibebfajta gyáracska lesz a vállalkozásból.

1970-ben már 181-en 15 ezer szőrmebundát gyártottak a gyár két nagy részlegében 64 millió forint értékben, a következő évben már 16 ezer 500 bunda készült, a nagyvállalat összes exportjának 14 %-a innen került ki. /Pedig közben még az árvíz is hátráltatta a munkát: a telep a Körös partján, tőle még alacsonyabban is feküdt. Minden követ megmozgattak, hogy a tervezett nagy gátat az üzem és a Körös között vezessék el. Sikerült./

A Pannónia IV. önálló gyáregysége 1971.január 1-én jött léte. Beruházási volumene 230 millió állóeszköz érték volt.

Nemcsak az induláskor, a fennmaradáskor is állandóan segítséget adtak a pesti, szegedi gyáregységekből. 1972. november 5-én megtörtént a kikészítő I. csarnokának átadása. A Pannónia egyetemét végzett vegyészt küldött, Dénes Ildikót, aki Kunszentmártonban fejlettebb technológiát talált, mint amit az újpesti üzemben látott.

Ez volt a cég utolsó nagyberuházása a hetvenes évek elején. 1986-ban az itt dolgozó, mintegy kilencszáz munkás évente 34 ezer, csodálatosabbnál csodálatosabb panofix, írha-és vadbőr bundát, dzsekit, kabátot készített. A mesterművek fele nyugati exportra került: elsősorban Olaszországba, Franciaországba, NSZK-ba, Dániába, de jutott belőlük az északi országokba is. A főszezon decemberben fejeződött be az üzemben, amelyet évente általában 1,2 millió gyapjas, temérdek farkas, hörcsög, vörösróka, kékróka, perzsa bárány, nutria feldolgozását jelentette.

1988-ban hétszázan dolgoztak itt, árbevételük ekkor hozzávetőleg 370 millió forint volt, veszteségük 86 millió. A gyár egybeforrt a várossal. Értékét 1989-ben 360 millióra becsülték fel. Megélhetést, biztos munkát adott évekig. A legtöbb dolgozót foglalkoztató munkahely volt, az egész ország, sőt, a világ is ismerte, hiszen a Pannónia-termékeket szinte mindenhol viselték.

A bajok évekkal ezelőtt kezdődtek és érezhetően a helyiek kiszolgáltatottságából adódtak. Az 1980-as évek gazdasági nehézségei éreztették hatásukat Kunszentmárton iparában is. A Pannónia, mint idényjellegű vállalat, téli cikkeket gyártott és ezeket általában az év második felében adta el. Nagyon tőkeigényes volt. A bevételek általában az év harmadik-negyedik negyedévében jelentkeztek. Ehhez a vállalatnak évente 5-600 millió Ft hitelre volt szüksége a működéshez. Korábban 5-8 %-os kamatkondícióval kapta a hitelt, a vállalkozásban elérhető haszon pedig 10-12 % volt. Ebben a helyzetben gyökeres fordulat állt be., a banki kamatlábak jelentősen megemelkedtek, 1989-ben 25-28 % kamatra tudott volna pénzt szerezni, amiből a 10 % nyereségtartalmú terméket már nem lehetett haszonnal értékesíteni. Ebben az évben csak 130 millió hitelt tudott szerezni a vállalat. Ezért felhasználva régi kapcsolatait, különböző bizományi és egyéb formákban hozott be bőrt, ezek záloghitellel kerültek betárolásra, felszabadításukhoz pénzt kellett keríteni, ami nehezen ment. Ennek az elnehezülésnek a jelei három évre előrevetítődtek. A vállalatnak már évek óta 1 milliárd Ft volt az árbevétele, de ez 3 éve 10-10 %-kal kevesebb természetes produkcióval

valósult meg. 1988-ban érkeztek el arra a szintre, amikor a termelésnek a költségviselő képessége már veszteségbe csapott át, amely a következő évben folytatódott.

A Pannónia Szőrmekikészítő, Konfekció és Kereskedelmi Vállalat Kunszentmártoni Gyára 1990 februárjától kezdve a felszámolás sorsára jutott. A Pannónia négy gyára közül a legmodernebb, a nyersbőr feldolgozásától a magas színvonalú végtermék kibocsátásáig minden munkafolyamatra képes helyi üzem vergődött.

1989-et úgy zárták, hogy nem tudták, mi lesz velük. A vállalati tanács decemberi ülésén a kunszentmártoni gyár teljes önállósodást kért, amit a vállalati tanács második körben meg is szavazott. 1990 január végén nem volt pénzük fűtőolajra, vegyszerekre, nem tudtak munkabért fizetni. A cég fizetéseképtelenné vált. A kereskedelmi vállalatok nem szolgálták ki, előző tartozásait sem rendezte a Pannónia és a legnagyobb hitelező bankok felszámolási eljárást kezdeményeztek ellenük. Időközben a Pannónia vállalat keretein belül megalakult két részvénytársaság – Szegeden és Újpesten. Kunszentmártonban – mivel önállóan kívántak dolgozni – ilyen részvénytársaság megalapítására nem került sor. Vegyesvállalatot szerettek volna létrehozni, de a külföldi partner elzárkózott attól, hogy egy olyan vállalkozáshoz adja a pénzét, amelyben az újpesti központ a vagyongekezelő. Az újpestiekkel a kunszentmártoni vezetés sem kívánt tovább együttműködni – szerintük jórészt nekik volt köszönhető, hogy ilyen helyzetbe kerültek. Az egykor európai márkanévként csengő nevet a budapesti törzsgyár tartotta meg magának, magához láncolva kunszentmártoni üzemét.

Időközben a bankok megindították a Pannónia ellen a felszámolási eljárást. Irányítását átvette a felszámoló. A cél nem a bezárás volt, hanem hogy hitelképes, működő vállalattá alakítsák át a Pannóniát. A vállalati vagyommérleg elkészítésével párhuzamosan a cég irányítását a szanáló szervezet vette át, melynek felmérése szerint a cég vagyona egymilliárd forintot ér. Kezdetben nem is volt baj az érdeklődéssel, de a végére mindössze 4 ajánlat maradt, az is értéken aluli, komolytalan. A 800-800 milliót érő kunszentmártoni gyárért 50 milliót kínáltak, az újpesti központ ingatlanáért 13,5 milliót. A felszámolási eljárás magával sodorta a két önállónak titulált részvénytársaságot is, hiszen ezek fő részvényese továbbra is a Pannónia Vállalata volt.

Novemberben Kovács István igazgató örömmel jelentette be: újra van munkája a gyárnak. Előre láthatóan a következő év feléig le van kötve a teljes kapacitásuk. Ezért azonban nagy árat kellett fizetniük, hiszen a júniusban még 700 fős gyári kollektíva létszáma a kényszerű intézkedések következtében 450 főre csökkent. /60 alkalmazott, 131 ip. tanuló/ 1991. november 1-jétől új tulajdonosa lett Kunszentmárton legnagyobb üzemének. Ezzel pont került az 1990 februárja óta húzódó felszámolási eljárás végére, az ekkor 450 dolgozót foglalkoztató gyár eddigi hitelezői felé is törleszteni tudta adósságát. Az új tulajdonos-mintegy négyszázmillió forintért - a kecskeméti székhelyű Ramsys Kft. lett, amely a gyár teljes kollektíváját áthelyezéssel átvette. Az 1990-es évek eleje a privatizáció, az átalakulás időszaka Kunszentmárton iparában is.

A Ramsys cégvezetője elmondta, hogy alaposan átvilágították a gyárat, s a tapasztalatok alapján az a meggyőződésük, hogy az itt felhalmozódott infrastruktúra, a vezetők és a dolgozók termelési tapasztalatai, a nehéz időszak eredménye munkája olyan értéket képviselnek, amelyek jelentős és lényegi változásokat egyelőre nem tesznek lehetővé. Bejelentette, hogy a Pannónia Kft egy hónapon belül részvénytársasággá alakul át, ahol a dolgozók tulajdonosi jogokat szereznek.

1996-ban a gyár termékeinek jelentős része külföldre kerül: a skandináv országokba, Németországba, Franciaországba, Olaszországba. 1995 végére az orosz piac lett a legjelentősebb. A problémát leginkább az egyedi vevők kiszolgálása okozta. Ennek elkerülése érdekében céljuk volt olyan előszerződéseket kötni, melyekkel egyenletesebbé tehető a termelés. Eddig az ilyen igényeket csak jelentős túlórázással és többletmunkával tudták kielégíteni. A szőrmegyárban ekkor háromszázötvenen dolgoztak.

Jellemzően váltogatták egymást a gyár életében a nyereséges és veszteséges időszakok.

A gyár mintaboltjaiban csakis saját tervezésű kabátot találtak a vásárlók, de a vevő egyedi igénye, terve alapján is készítettek el bundákat. Elsősorban tömegigényt kívántak kielégíteni, de az igazi szakmai kihívást a különleges, új fazonok gyártása jelentette. Az oroszok az egyszerű szabásvonalú, hosszú és meleg, praktikus bundákat kedvelték. Választékbővítés céljából, és mert nem volt alapanyaguk, együttműködtek egy szlovák céggel, amely árucserében nemes-és félnemes szőrmét – pl. ezüstróka, vörösróka, farkas, nutria, pézsmá, nerc szőrméből készült kabátokat – szállított Kunszentmártonba.

1994-ben a gyár immár csak 340 dolgozója által előállított finom holmik 80 százalékát külföldön viselték. Huszonnyolc országba exportálnak, Kanadától Japánig. Ekkor csak juh- és báránybőrből dolgoztak. Az alapanyagot eddig Olaszországból szerezték be, de ennek minősége nagyon leromlott. Később Portugáliából érkezett bőr mintatételként, ami Dél-Afrikából származott.

Hagyományá vált minden évben, hogy október végétől a gyárban levő mintaboltban engedményes vásárt tartottak december végéig 20- 30 %-os árengedménnyel.

A gyár a kilencvenes évek végén bezárt. Felszámolója évekig hirdette eladásra a területet, a rajta lévő ingatlanokkal, míg 2002-ben megvette az Albatross Plastunion Zrt., amely műanyagok és acélszerkezetek gyártásával, szőrme- és bőrértékesítéssel foglalkozik. A bőrgyártás régóta megszűnt a gyár területén.

Végszóként jelent meg a helyi és országos lapokban az üzem területén megjelenő feltételezett sugárfertőzésről szóló híradás. A szőrmegyárban több százan dolgoztak annak fénykorában, a hetvenes-nyolcvanas években, de a népegészségügyi adatok szerint a városban élők közt nem fordult elő az átlagosnál eltérő arányban olyan betegségcsoport, amelyet sugárfertőzés okozhatott volna. A céget óriási kár érte a riport miatt, hitelrontásért és az okozott kár megtérítéséért pert indítottak az érintett kereskedelmi televízió ellen.

A riport után számos vevőjük lemondta a megrendelt tételeket, s ez többmillió bevételkiesést jelentett. De nagyobb kár is érte őket: épp küszöbön állt a szőrmegyári ingatlanegyüttes eladása. A vevőjelölt a riport után visszalépett az üzlettől.

5. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A gyár hírnevét, kiváló termékeit, termelési kapacitását a fentiekben méltattam.

Az emberek viszonyulása a gyárhoz: a kunszentmártoni és a környéken élő emberek most is nosztalgiával és hálás szívvel gondolnak azokra, akiknek köszönhetően több mint húsz éven át biztos állásuk volt. Dr. Papp Péter elévülhetetlen érdemeket szerzett a kunszentmártoni gyáregység létrejöttében, jelentősen fejlesztve ezzel a város iparát és biztosítva több ezer ember megélhetését. A nagyüzemi termelés a nyolcvanas évekig prosperált, több száz diák tanulta ki a szakiskolában a szücs- valamint a szőrmekikészítő szakmát, volt, hogy egyszerre százötvenen végezték gyakorlatukat a gyárban.

A kollektívák összetartása legendás volt, mely a dolgozók kiváló szakmai tudásával párosult, köszönhetően a szakmunkástanulók akkori magas színvonalú képzésének, termelésbe való kikerülésüknek.

Mindezen tények alapján javaslom a Pannónia Szőrme kunszentmártoni gyáregységének felvételét a helyi települési értéktárba .

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Pannónia Szőrmekikészítő és Szőrmekonfekció Vállalat Kunszentmártoni Telepe = Jenei József-Józsa László-Turcsányi István: Kunszentmárton 25 évének története a felszabadulás után 1945-19750. Kunszentmárton, 1970. 298 -311 p.

A kunszentmártoni Pannonia története / Írta Harangozó János. /Kézirat./ (Kunszentmárton), 1978.

Bundagyár / Nagy Zsolt képriportja =Szolnok Megyei Néplap, 1986. december 20., 11.p.

Átalakulóban van a Pannónia? = Kunszenti Hírek, 2. évf. 8. sz., 1989. augusztus

Kikészítőüzem / Hámor Szilvia = Népszabadság – Hétféve, 1990. január 6., szombat, 24. p.

Önállóan, de nem egyedül (Helyzetjelentés a Pannóniáról) / Hevesi Ferenc = Kunszenti Hírek, 1990. március, 3. évf. 3. sz. 4-6. p.

Nem kelt el a Pannónia! / Hevesi Ferenc = Kunszenti Hírek, 1990. június, 3. évf. 6. sz., 1. p.

Van munkája a Pannóniának! / Hevesi Ferenc = Kunszenti Hírek,1990. November, 3. évf. 11. sz. 5. p.

Új tulajdonosa van a Pannóniának – A Ramsys Kft fantáziát lát a könnyűiparban / Hevesi Ferenc = Kunszenti Hírek, 1991. november, 4. évf. 11. sz. 1-2. p.

Kellett már ez a hideg = Új Néplap, 5.évf. 242. sz., 1994. október 14, péntek, 7. p.

Nem tudnak annyit termelni, amire ne lenne vevő. Állásukkal játszanak a betegeskedők? = Jászkun Krónika, 1995. augusztus 8, kedd, 7. p.

Szörmevarázs a város szélén = Új Néplap, VII. évf. 33. sz., 1996. febr. 8, csütörtök, 7. p.

Pannonia Szőrme Rt. = Pannonia Fur PLC. Gold Premium Kft., Hungary, 1998. /CD-ROM/

Pusztai Gabriella: A Pannónia szőrmegyár Kunszentmártonban. Kiállításvezető. /Kunszentmárton/, 2015.

7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: nincs hivatalos weboldal.

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

1. Dr. Papp Péter fényképe (8. oldal)
2. A Pannónia Szőrme kunszentmártoni gyárának építése (8. oldal)
3. Gyáravató (8. oldal)
4. Képek a gyár életéből (9.-10. oldal)
5. A gyár termékei (11-12. oldal)
6. Reklám, PR-anyagok (13. oldal)
7. Kiállítási katalógusok (14. oldal)

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató nyilatkozatok, ajánlások

Pusztai Gabriella: A Pannónia szőrme gyár Kunszentmártonban. /Kunszentmárton/, 2015.

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat:

A javaslatban és annak mellékleteiben szereplő saját készítésű fényképek további felhasználásához ezennel hozzájárulok.

A javaslatban és annak mellékleteiben szereplő nem saját készítésű fényképek az internet szabad elérésű oldalairól lettek letöltve, így azok a továbbiakban szabadon felhasználhatóak.

2015.

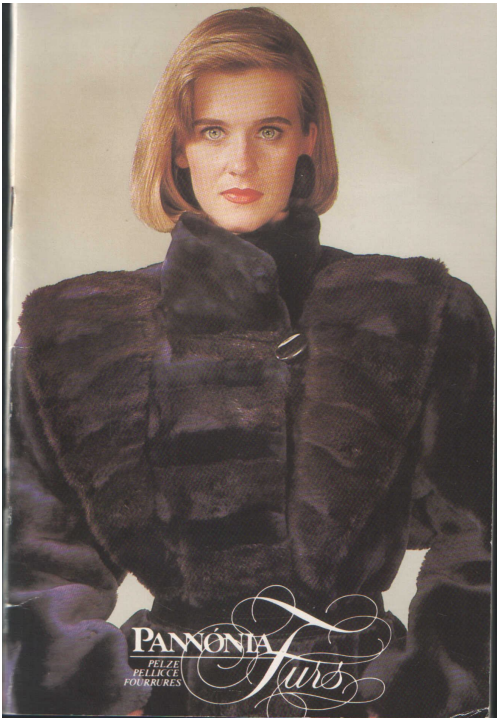
.....
(név)

.....
(aláírás)

Pannónia was founded by Samu Diamant and Sons in 1926. Between the two world wars the company became internationally known for its lambskins and rapidly established itself as one of Hungary's most significant exporters.

Its reputation for research and development was crowned in 1937 by the development of pannofix, a specially treated sheep skin. Pannofix is now a registered trade mark in 40 countries.

After the Second World War the company was merged with other fur manufacturers to become an integrated company involved in confection, design and production.

At its height Pannónia processed more than one million lambskins in addition to pelts. Confection production reached 100.000 fur coats and 80-100.000 suede gloves.

The advent of the market economy in 1989 produced structural changes in the company. In 1991 the Kunszentmárton plant was privatised. Pannónia has since strengthened and streamlined its marketing strategy to capitalise on its proven traditions and to respond more flexibly to market demands.

Pannónia now has the capacity to process 800.000 skins and to produce 35.000 fur coats and 50.000 suede gloves.

Pannónia its proud to present its current collection.

*PANNÓNIA
FURS*

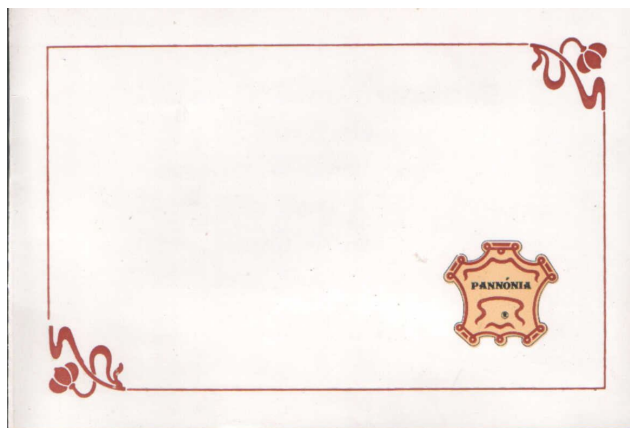

MÁR MEGINT AZ ÉN BUNDÁMRA
VADÁSZNAK, PEDIG
KUNSZENTMÁRTONBAN
ENNÉL SZEBBET IS TALÁLNAK

Pannónia Szőrmegyár
KUNSZENTMÁRTON,
TISZAKÜRTI U.2.

PANNÓNIA
Szőrmekikészítő- Konfekció
és Kereskedelmi Részvénytársaság

KUNSZENTMÁRTON
Tiszakürti út 2. 5440
Telefax: 56/350-171 Tel.: 56/342-455

KELLEMEK KARÁCSONYI ÜNNEPEKET
ÉS BOLDOG ÚJ ÉVET KÍVÁN
GLÜCKLICHES NEUJAHR
HAPPY NEW YEAR
BONNE NOUVELLE ANNÉE
FELICE ANNO NUOVO
С НОВЫМ ГОДОМ

pannonia
Pannónia Szőrmekikészítő- Konfekció és Kereskedelmi Részvénytársaság

PANNÓNIA SZŐRME Rt.
5440 Kunszentmárton, Tiszakürti út 2.
Telefon: (36) 56/461-232
Fax: (36) 56/461-771
Vevőszolgálat: (36) 56/560-176
<http://www.pannoniafur.hu>
e-mail: pannonia@pannoniafur.hu

pannonia
Pannónia Szőrmekikészítő- Konfekció és Kereskedelmi Részvénytársaság

PANNÓNIA SZŐRME Rt.
5440 Kunszentmárton, Tiszakürti út 2. Telefon: (36) 56/461-232,
Fax: (36) 56/461-771, Vevőszolgálat: (36) 56/560-176
<http://www.pannoniafur.hu> e-mail: pannonia@pannoniafur.hu

